

Danuta Naruszewicz-Lesiuk, Wiesław Magdzik, Danuta Seroka

EWA GONERA (1937-2013) LEKARZ – EPIDEMIOLOG

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego
-Państwowy Zakład Higieny w Warszawie

STRESZCZENIE

W dniu 2 stycznia 2013 r. zmarła dr n.med. Ewa Gonera, emerytowany adiunkt Zakładu Epidemiologii PZH. Pracowała w Zakładzie od 1967 r. do przejścia na emeryturę w 2002 r.

Znawca epidemiologii duru brzuszego, durów rzekomych i salmoneloz w Polsce. Miała duży wkład w opracowanie nowoczesnych zasad organizacji i dokumentacji szczepień ochronnych w Polsce. Propagatorka stosowania łańcucha chłodniczego w obrocie szczepionkami. Opublikowała 96 prac.

Słowa kluczowe: *historia medycyny, epidemiologia, Państwowy Zakład Higieny*

Ewa Gonera z domu Paterkiewicz urodziła się w Warszawie 18 października 1937r. w rodzinie inteligentnej. Po ukończeniu liceum ogólnokształcącego i uzyskaniu świadectwa dojrzałości podjęła pracę w Biurze Projektów Służby Zdrowia w Warszawie, a następnie w Wojewódzkim Wydziale Zdrowia w Łodzi.

W 1956 r. została przyjęta na Wydział Ogólnolekarski Akademii Medycznej w Łodzi – skąd po II roku studiów przeniosła się na Wydział Lekarski Akademii Medycznej w Warszawie.

Dyplom lekarza medycyny uzyskała 18 kwietnia 1964 r. Dwuletni staż podyplomowy (1.09.1964 – 31.08.1966) odbyła w Szpitalu Miejskim w Żyrardowie i w dniu 1.09.1966 r. podjęła pracę w Ambulatorium Zakładów Lniarskich w Żyrardowie.

Specjalizację z chorób zakaźnych na zasadzie woltariatu podjęła w 1966 w Oddziale Obserwacyjnym Miejskiego Szpitala Zakaźnego w Warszawie pod kierunkiem doc.dr Bronisławy Mígdalskiej.

Zainspirowana ogłoszeniem zamieszczonym w „Służbie Zdrowia” nr 14/15 z 9 kwietnia 1967 r., wzięła udział w konkursie na stanowisko pracownika naukowo-dydaktycznego w Zakładzie Epidemiologii Akademii Medycznej w Warszawie, który to konkurs wygrała i podjęła pracę dn.1 lipca 1967 r.; w następnym roku Zakład ten został włączony do Państwowego Zakładu Higieny. W PZH podjęła specjalizację z higieny i epidemiologii pod kierunkiem dr Danuty Naruszewicz-Lesiuk uzyskując I stopień specjalizacji z higieny i epidemiologii w grudniu 1969 r. Stanowisko starszego asystenta w Zakładzie Epidemiologii uzyskała 1.sierpnia 1970 r.

Pierwsze tematy badawcze i publikacje dotyczyły sytuacji epidemiologicznej durów rzekomych i następstw zdrowotnych przechorowania płonicy i przechorowania wzw.

Ewa Gonera brała również czynny udział w bieżących pracach Zakładu – przede wszystkim w zwalczaniu epidemii. W latach 1967-1986 miała wiodący udział w zwalczaniu 10 ognisk epidemicznych duru brzuszego i wielu ognisk chorób szerzących się drogą pokarmową. Właśnie te prace pozwoliły Jej na zgromadzenie licznych obserwacji i danych o bezobjawowych zakażeniach pałeczką *Salmonella* Typhi, co dało podstawę do rozpoznania epidemiologii nosicielstwa duru brzuszego w Polsce. Szczególne znaczenie miały Jej prospektywne, pięcioletnie badania dynamiki utrzymywania się przeciwciał duru brzuszego u osób z ogniska epidemicznego duru brzuszego w Starej Wsi. Ponadto bardzo interesujące były wyniki badania ankietowego 1120 nosicieli pałeczki *S. Typhi*, które miało na celu określenie, jak doszło do ich wykrycia i umieszczenia w kartotece; okazało się, że 36,4% nosicieli zostało wykrytych w badaniach prowadzonych w ramach nadzoru nad osobami ze styczności. Zagadnienia te weszły w zakres tematu pracy doktorskiej Ewy Gonery p.t.

„Zakażenia bezobjawowe *S. Typhi* w ogniskach epidemicznych duru brzuszego”. Promotorem pracy był prof. Wiesław Magdzik, a recenzentami prof. Jerzy Januskiewicz i doc. Jacek Juszczyk. Rada Naukowa PZH nadała Ewie Gonerze stopień doktora medycyny w dniu 30 marca 1989 r. Na zakończenie przewodu doktorskiego recenzenci stwierdzili, że rozprawa

doktorska „poza walorami poznawczymi może mieć znaczenie praktyczne dla określenia sposobu szerzenia i profilaktyki zakażeń *S. Typhi* w aktualnej sytuacji epidemiologicznej duru brzuszego w Polsce”. Wyniki Jej badań świadczą o możliwości powstania stałego nosicielstwa *S. Typhi* po zakażeniu bezobjawowym i uzasadniają wykonywanie w ogniskach duru brzuszego badań nie tylko bakteriologicznych, ale również badań serologicznych, m.in. osób „ze styczności”.

Inną dziedziną zainteresowań Ewy Gonery jako epidemiologa była problematyka szczepień ochronnych. Jej zasługą było m.in. opracowanie pierwszych kalendarzy szczepień w Polsce. Współpracowała z odpowiednimi instytucjami nad udoskonaleniem zasad organizacji i realizacji szczepień ochronnych w Polsce i ich dokumentacji. Zainteresowanie wpływem warunków przewożenia i przechowywania szczepionek na ich skuteczność spowodowało, że zaczęła propagować przestrzeganie tzw. łańcucha chłodniczego w obrocie szczepionkami.

Z wielką determinacją zalecała stosowanie czujników temperatury, zwłaszcza podczas transportu szczepionek.

Stanowisko adiunkta w Zakładzie Epidemiologii PZH uzyskała w 1990 r. Jako adiunkt współpracowała z różnymi gremiami i instytucjami: z Departamentem Inspekcji Sanitarnej Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej oraz stacjami sanitarno-epidemiologicznymi.

Brała udział w opiniowaniu i przygotowaniu projektów przepisów prawnych z zakresu działalności przeciwepidemicznej służby sanitarno-epidemiologicznej. Tym zagadnieniom poświęcone są Jej opracowania: „Przepisy prawne dotyczące zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych na ziemiach polskich w XX wieku”, w książce „Choroby zakaźne i ich zwalczanie na ziemiach polskich w XX wieku (PZWL 2001) oraz „Szczepienia ochronne w Polsce – kalendarze i progra-

my szczepień ochronnych, w: „Wakcynologia” (Alfa-medica press 2007).

Opublikowała 96 prac naukowych. Poza pracą badawczą i terenową brała udział w pracy dydaktycznej jako wykładowca na kursach organizowanych w Państwowym Zakładzie Higieny, jak i na szkoleniach organizowanych przez inne instytucje dla pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych.

Jako członek – od 1968 r. – Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych (PTEiLChZ) brała udział w pracach tego Towarzystwa; m.in. była członkiem Zarządu Oddziału Warszawskiego. Uporządkowała nie tylko sprawy Oddziału, ale po raz pierwszy od 1958 r. tzn. od powstania Towarzystwa – doprowadziła do zweryfikowania i uaktualnienia listy członków.

Po przejściu na emeryturę utrzymywała przez dłuższy czas kontakt z Zakładem Epidemiologii przekazując do publikacji kilka prac.

Zmarła po długiej, heroicznej walce z nieuleczalną chorobą.

W dniu 14.01.2013 r na cmentarzu powązkowskim żegnając zmarłą Koleżankę Ewę Gonere dyrektor NIZP-PZH Prof. Mirosław Wysocki powiedział:

„W ciągu 35 lat Jej pracy mogliśmy podziwiać Jej dynamiczny charakter, analityczny umysł i ogromną dociekliwość, co przekładało się na skuteczność Jej pracy, zwłaszcza w zwalczaniu ognisk epidemicznych. Nie mogę nie wspomnieć o Jej godnej podziwu radości życia - znała jego wartość i ceniła życie, o które z godnością walczyła do końca”.

Otrzymano: 11.02.2013 r.

Zaakceptowano do druku: 27.02.2013 r.

Adres do korespondencji:

Prof.dr hab.med. Danuta Naruszewicz-Lesiuk
Zakład Epidemiologii NIZP-PZH
ul.Chocimska 24, 00-791 Warszawa
Tel.22 54 21 222